

කොවිඩ්-19 හා
ගෝලීය ළමා ශ්‍රම අර්බුදය
මිනිස්බල හා රැකිරක්ෂා දෙපාර්තමේන්තුව

කේ.කේ.ඩී.කේ.එස්.සෝමරත්න

කොවිඩ් 19 හා ගෝලීය ළමා ශ්‍රම අර්බුදය

හැඳින්වීම

කොවිඩ් 19 වෛද්‍යය ලෝකය නොසිතූ අර්බුදයක ගිල්වා ඇත. සෞඛ්‍ය තත්ත්වය ලෝකයේ ප්‍රමුඛතාවය බවට පත්වී ඇත. ඉතා දැඩි තීණ්දු හා සීමා කිරීම් නිසා ආර්ථික හා සමාජීය වශයෙන් විශාල කම්පනයකට මුහුණ දී තිබේ. නිරෝධායනය, ආයතන වසා දැමීම, භෞතික දුරස්ථ භාවය හා අනෙකුත් හුදකලා කිරීමේ පියවරයන් නිසා ගෝලීය ආර්ථිකය පසුබෑමකට මුහුණ දී ඇත.

මෙම වසංගතයේ හානිකර ප්‍රතිඵල ගෝලීයව සමාන ලෙස බෙදී ගොස් නැත. දිළිඳුම රටවල පහසුකම් අඩු හා අවදානමට ලක්වූවන්, එනම් ළමා මෙහෙකාර සේවයේ සිටින ළමයින්, බලහත්කාරයෙන් සේවයේ යෙදී සිටින්නන්, මිනිස් ජාවාරම් වලට හසු වූවන් හා විශේෂයෙන් ළමුන් හා කාන්තාවන් මෙම තත්ත්වය නිසා අපහසුතාවයට ලක්වී ඇත. මෙම කාණ්ඩවලට පත්වූවන් එම තත්ත්වයට පත්වී ඇත්තේ සෞඛ්‍ය රක්ෂණ හා සමාජීය ආරක්ෂණ ක්‍රමයන්ට සම්බන්ධ නොමැති නිසා බැවිනි.

වර්තමානය වනවිට මිලියන 386 ක පිරිසක් අන්ත දිළින්දන් බවට පත්වී ඇති අතර තවත් මිලියන 42-66 ක් අතර පිරිසක් එම තත්ත්වයට ඇද වැටෙනු ඇතැයි විශ්වාස කෙරේ. දුරස්ථ අධ්‍යාපන ක්‍රමයන්හි හිඟතාවය හා සංවර්ධන සීමා කිරීම් නිසා කඩාකප්පල් වන අධ්‍යාපනය හේතුවෙන් ළමා මෙහෙකරුවන් ගණන වැඩි වීමට ඉවහල්වේ. කොවිඩ් 19 නිසා ඇතිවූන සෞඛ්‍ය ගැටලු හා රැකියා විරහිත වීම නිසා ඔවුන් අධ්‍යාපන ක්‍රමයේ නිරතවී නැත්නම් ළමා ශ්‍රමිකයින් බිහිවීම සිදුවේ.

ළමා ශ්‍රමිකයන් යනු කවුරුන්ද?

ජාතික ළමාරක්ෂක අධිකාරියට අනුව ළමයකු ළමා ශ්‍රමිකයකු වන්නේ වයස අවුරුදු දහ අටට අඩුවීම, නීතිපතා හෝ සෑම දිනකම දීර්ඝ කාලචේලාවන් හි සේවයේ යෙදීම, අධ්‍යාපනය සඳහා ඉඩ නොලැබීම හෝ අහිමිවීම යන කාරණා සම්පූර්ණ වීමෙනි.

ආබාධිතයින්, වීදි ගතවූවන්, නිවාස නැති අය, සංක්‍රමණිකයින්, අනාථයින්, ආපදාවන් හෝ ගැටුම් නිසා අභ්‍යන්තරව අවතැන් වූවන් ළමා ශ්‍රමිකයින් වීමට හැකි වැඩි අවදානමක් ඇති කණ්ඩායම් වේ. උපස්ථායක හා සාමාන්‍ය ගේ දොර වැඩ කටයුතු සඳහා ළමා ශ්‍රමයට අමතර වශයෙන් ගැහැණු දරුවන් යොදා ගැනීමට කටයුතු සිදුවේ. ණය බැඳුම් කරවලට යටත්ව ණය දෙන්නන්ට ගොදුරු වීමට වැඩි ඉඩ කඩක් ඇත්තේ, සමාජ ආරක්ෂණ ක්‍රමවලට සම්බන්ධ නැති ගෘහස්ථව යැපීම පිණිස මුදල් අවශ්‍යතාවයන් ඇති අවිධිමත් අංශයේ රැකියාවන් ඇති පවුල්ය. අවදානමට ලක්වූ සේවකයන්, වංචනිකව හා බලහත්කාරයෙන් සේවයේ යෙදවීමේ උපායයන්වලට හසුවිය හැක. ණය බැඳීම්වලට, යැපීම් පිණිස ණය ගැනීමට බොහෝ සේවකයන් පෙළඹිය හැක.

මිනිස් ජාවාරම් හා බලහත්කාරයෙන් සේවයේ යෙදවීම් මගින් උපයන ලාභය වැඩිකර ගැනීම සඳහා අපරාධ කණ්ඩායම් ජාලයන් මෙම ආපදා අවස්ථාව ඔවුන්ගේ වාසියට යොදා ගැනීමට හැකිය.

ගෝලීය ළමා ශ්‍රමබල සහභාගීත්ව අනුපාතයන් (2010-2018) අවු 5-17 වයස් කාණ්ඩය

සාරාංශය	මුළු ගණන	පිරිමි	ගැහැණු
1. උප සහරා අප්‍රිකාව	29	29	29
2. නැගෙනහිර හා දකුණු අප්‍රිකාව	27	27	26
3. බටහිර හා මධ්‍යම අප්‍රිකාව	31	30	31
4. මැදපෙරදිග හා උතුරු අප්‍රිකාව	5	5	4
5. දකුණු ආසියාව	-	-	-
6. නැගෙනහිර ආසියාව හා පැසිෆික්	-	-	-
7. ලතින් ඇමරිකාව හා කැරිබියානු දූපත	-	-	-
8. යුරෝපය හා මධ්‍යම ආසියාව	-	-	-
9. නැගෙනහිර යුරෝපය හා මධ්‍යම ආසියාව	-	-	-
10. බටහිර යුරෝපය	-	-	-
11. උතුරු ඇමරිකාව	-	-	-
12. උතුරු සංවර්ධිත රටවල්	29	29	29
ලෝකය	-	-	-

Source: UNICEF global databases, 2019, (based on DHS, MICS and other national surveys.)

Indicator definition: Percentage of children between 5–17 years old involved in child labour at the moment of the survey. A child is considered to be involved in child labour under the following conditions:
 (a) childrens 5–11 years old who, during the reference week, did at least one hour of economic activity and/or more than 21 hours of unpaid household services,
 (b) children 12–14 years old who, during the reference week, did at least 14 hours of economic activity and/or more than 21 hours of unpaid household services,
 (c) children 15–17 years old who, during the reference week, did at least 43 hours of economic activity.

ජාත්‍යන්තර කම්කරු සංවිධානය ඇස්තමේන්තු කරන ආකාරයට ලොවපුරා මිලියන 152 ක් ළමුන් ළමා මෙහෙකාර සේවයේ යෙදේ. උදාහරණයක් ලෙස, වොක්ලට් කර්මාන්තය ගතහැක. වොක්ලට් නිෂ්පාදනය සඳහා භාවිතා කරන අමුද්‍රව්‍යය වලින් 60% ප්‍රමාණයක් කොකෝවා භාවිතා කරයි. කොකෝවා වගාකරන සානාව හා අයිවරි කෝස්ට් රාජ්‍යයන්හි වගා කටයුතු සඳහා ළමුන් යොදා ගනී. කොවිඩ් 19 උවදුර නිසා මෙම රටවල් වල ළමා මෙහෙකාර සේවය තව දුරටත් වැඩිවිය හැක. ළමුන් පාසල් වලින් පිටත සිටින විට අනතුරු දායක කටයුතු වල නිරත වීමේ වැඩි හැකියාවක් ඇත.

එසේම වයිරසය පැතිරීම පාලනය කල නොහැකි වුවහොත් මෙබඳු රටවල කොකෝවා වගාවන්හි සැපයුම් දාමයට අවහිර වියහැක. මෑතකදී කරන ලද අධ්‍යයනයකින් හෙලිවී ඇති කරුණු අනුව ශාඛ ආදායම හෝ ආදායම් අවස්ථාවන් බලාපොරොත්තු රහිතව පහල යන විට ළමා ශ්‍රමය ගණනින් ඉහල යෑමේ නැඹුරුවක් දක්නට ඇති බවයි. අයිවරි කෝස්ට් රාජ්‍යයෙන් ගතහැකි උදාහරණයක් නම්

කොකෝවා මගින් ලැබෙන ආදායම හෝ ආදායම් අවස්ථාවන් බලාපොරොත්තු රහිතව පහල යාමේ අගය 10% වනවිට ළමා ශ්‍රමය 5% කට වැඩි අගයකින් ඉහල යන බවයි. වැඩිදුරටත් දෙමව්පියන් රෝගාතුර වීම හා දෙමාපියන් එක් අයකුගෙන් යැපෙන අවස්ථාවලදී ගොවි කටයුතු සඳහා පවුලේ සියළු දෙනා යොමුවීම සිදුවේ (Kunera Moore, Lead - Tackling Child Labor, Rainforest Alliance, World Economic Forum, 2020)

දෙමාපියන්ගේ රැකියා අවස්ථා අඩුවීම තුළින් ඔවුන්ගේ දරුවන් අනතුරු දායක කාර්යයන් හා හානිකර රැකියා කිරීමට යොමුවිය හැකිය. කොවිඩ් 19 අර්බුදය ආර්ථිකය පෙර නොවූ විරූ පසු බැමකට ලක් කර ඇති අතර වැඩකරන කාලය ද අඩුකොට ඇත. ලෝකයේ වැඩකරන කාල සීමාව 2019 වර්ෂයේ අවසන් කාර්තුවට වඩා 4.5% ක් 2020 පළමු කාර්තුවේදී අඩුවී ඇත. ආසන්න වශයෙන් මිලියන 130 ක පූර්ණ කාලීන (සතියකට පැය 48) රැකියා අවස්ථාවන්ට බලපා ඇත. ගෝලීය වැඩ කරන කාලය දෙවන කාර්තුවේ දී 10.5% ක් එනම් මිලියන 305 කගේ පූර්ණ කාලීන අඩුවක් දක්නට විය.

මෙවැනි බැරෑරුම් අවස්ථාවල දී ළමා ශ්‍රමය උපකාර කර ගැනීම වැලැක්වීමට පසුගිය 20 වසර තුළ එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ ධරණීය සංවර්ධනය ඉලක්ක 8.7 යටතේ වැදගත් පියවරයන් රැසක් ගෙන ඇත. එනම් 2025 වනවිට සියළු ආකාරයේ ළමා ශ්‍රමය ලබා ගැනීම් නැවැත්වීමයි.

ජාත්‍යන්තර කම්කරු සංවිධානයේ ඇස්තමේන්තුවලට අනුව ලොව තුළ ළමා මෙහෙකාර සේවයේ යෙදී සිටින පිරිසෙන් දළ වශයෙන් 71% යෙදෙන්නේ අවදානම් හා දැඩි හිරු එළිය මධ්‍යයේ වැඩ ඇති කෘෂිකර්ම ක්ෂේත්‍රය හි ය. මෙම තත්ත්වය අප්‍රිකාව සලකනවිට තවත් බරපතල වන්නේ කෘෂිකර්ම ක්ෂේත්‍රයේ නිරත වීම සමස්ත ගණනින් අඩකට ආසන්න වන බැවිනි. මෙය වෙනස් කල යුත්තක් මෙන්ම, එය කලහැකි දෙයකි. වසර ගණනක අත්දැකීම් අනුව දඩුවම් දීමේ ක්‍රියාමාර්ගයන්ට වඩා කම්කරු සම්මතයන් දැනුවත් කර ළමා ශ්‍රමය උපයෝගී කර ගැනීම නැවැත්වීමට උත්සාහ දැරීම සිදුවිය යුත්තකි. එසේම මේ සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාත්මක වීමට ඇති නිලධාරීන්ට සියලු ගොවිපලවල් වසර පුරා පරීක්ෂා කිරීමද අපහසු කටයුත්තකි.

එසේ නම් ළමා ශ්‍රම ගැටළුවට මුහුණ දෙන්නේ කෙසේද? එය බරපතල කාරණයකි. සියලු ක්‍රියා මාර්ග විශේෂිත ආකාරයට ගෙන ඇත. නගරයෙන් ඇත පිටිසර දරිද්‍රතා මට්ටමට පහල ආදායම් ලබන ගොවි පවුල් වල සිට සංක්‍රමණික සේවකයින් සේවය කරන විශාල වැවිලි සමාගම් දක්වා සුදුසු වන පරිදි ක්‍රියා මාර්ග ගෙන ඇත. අධ්‍යාපනයට ඇති අවස්ථා අඩුවීම, දුර්වල කම්කරු නීති, කාන්තා සවිබල ගැන්වීමේ මදකම, දුප්පත් කම හා දුප්පතුන්ට ප්‍රමාණවත් නොවන සමාජ ආරක්ෂණය මීට හේතුවේ. ඒ සෑම හේතුවකට වඩා බරපතල ලෙස කෙරෙන්නා වසංගතය මේ වන විට අංක එකට පත්වී ඇත.

වසරකට අයිවරිකෝස්ට්හි කොකෝවා වවන්තකු ලබන ආදායම ඇ.ඩො.1908 සිට ඇ.ඩො.2900

දක්වා අගයක් ගන්නා බව ඇස්තමේන්තුගතකර ඇත. මෙය සම්මත ජීවන තත්ත්වය වන ඇ.ඩො. 5448 ට වඩා ඉතා අඩු අගයකි. මෙම අඩු ආදායම් අගයන් නිසා ගොවියන් නිතැතින්ම අධික වියදම් සහිත අමතර ශ්‍රමයට වඩා සිය දරුවන්ගේ ඉගැන්වීම පසෙක තබා ගොවිපල වැඩවලට යොදාගනී.

එසේම ගොවිපල වල සිදුකරන සියලුම කටයුතුවලට සහභාගි වීමට වඩා ශ්‍රමය උපයෝගී කරගන්නවා කිව නොහැක. වැඩ ඔහුගේ වයසට අනුව සැහැල්ලු වැඩක් විය හැක. එම නිසා අනාගත ගොවි පරපුරක පවුලේ කටයුතු කර ගැනීමට ඉගෙන ගැනීමක් සිදුවේ. ළමා ශ්‍රම ගැටලුවක් මතු වූ විට දැනුවත් කිරීම මගින් හා සහය දැක්වීම මගින් දරුවන් හවස් වරුවල හා සති අන්තවල ගොවිපලවලට ගෙන්වා ගැනීම සිදුකල හැක. ප්‍රශ්නයක ප්‍රධාන මූලය හඳුනා නොගෙන සම්බාධක පැනවීම ගොවි පවුල් හා ගොවි ප්‍රජාව අර්බුදයට පත්කරන්නක් විය හැක. එමගින් ගොවි පවුල්වලට විසඳුමක් දීම හෝ ළමා ශ්‍රම ප්‍රශ්නයට විසඳුමක් ලබා ගත හැක.

අඩු රැකියා අවස්ථාවන් හා අඩු වැටුප්, මහජනයා අවිධිමත් හා අන්තරාදායක රැකියා කෙරෙහි යොමුකරයි. එසේම වැටුප් අර්බුද ආයතන ළමා ශ්‍රමයට යොමුවේ. වැඩිහිටියන්ට සාපේක්ෂව, ළමයින් අඩු වැටුප් හා අන්තරාදායක ඉපයීම්වලට යොමු වේ. ව්‍යාපාරයන් විසින් වියදම් අඩුකිරීමට හා ඉපයීම් වැඩිකිරීමට ළමයින් බඳවා ගනී.

ගෘහාශ්‍රිතයන්ට වැඩ කිරීමෙන් තොරව ජීවත් විය නොහැකි විට වැඩ කරන මිනිසුන් ගණන වැඩිවන අතර අඩු වැටුප් හා රැකියා අවස්ථා ගණනද අඩුවේ. ඉන්දියාව හා ඉන්දුනීසියාවේ සිදුකල අධ්‍යයනයකින් මෙය අනාවරනය වී ඇත. වැඩියෙන් ම ලබාගත හැකි ශ්‍රමය ළමයින්ය. පවුලකට මූල්‍යමය සහය වැඩිපුර අවශ්‍ය විට ආදායම් ඉපයීමට ළමයින් කෙරෙහි යොමුවීම නිතැතින්ම සිදුවේ. වැඩිහිටියන් ආර්ථික අවපාතයන්ට මුහුණ දෙන විට ළමයින් තාවකාලිකව හෝ ආර්ථික කටයුතු වලට දායක කරගැනීමට සිදුවන බව බ්‍රසීලය, ගෝතමාලාව, ඉන්දියාව, මෙක්සිකෝව සහ ටැන්සානියාව රාජ්‍යයන්වල සිදුකෙරුණු අධ්‍යයනයන් ගෙන් හෙළිවී ඇත.

විශාල ආර්ථික දුර්වලතාවයන් සහිත අවිධිමත් අංශයක් පවතින විට ළමයින් පාසැල් අධ්‍යාපනයෙන් බාහිර ශ්‍රම වෙළඳපලට යොමුවීමේ ඉඩකඩ වැඩිය.

ආර්ථික හා සමාජීය තත්ත්ව මත රඳාපවතිමින්, ප්‍රතිඵල එකිනෙකට වෙනස් වුවත් සියළුම රටවල් කොවිඩ් 19 අර්බුදය නිසා වැදගත් අභියෝග රැසකට මුහුණ දෙමින් සිටියි. අවිධිමත් අංශයේ හා විගමණික සේවා අංශයේ නිරත වන්නන් වැඩිවශයෙන් බලපෑමට ලක්වෙමින් ඇති පිරිස වන අතර, වඩා හොඳින් ක්‍රියාත්මක වන සමාජ රක්ෂණ නිසා අර්බුදය සමනයට මග පාදන අතර ළමා ශ්‍රමය අහිමිව ඇති අවදානමද අඩුකරයි.

එක්සත් ජාතීන් වසර 2021 ළමා ශ්‍රමය තුරන් කිරීමේ වසර ලෙස ප්‍රකාශයට පත්කර ඇත. ගෝලීය ළමා ශ්‍රමබලකායෙන් මිලියන 73 ක් අන්තරායකර රැකියාවල යෙදෙන බව ඇස්තමේන්තු ගතකර ඇත.

රජයන් හා ප්‍රජා සහභාගීත්වයෙන් දැනුවත් කිරීම හා හානිදායක කටයුතුවලින් දරුවන් වැලැක්වීමට වසංගතය පවතිද්දීම ක්‍රියාත්මක වීම මෙම ගැටළුව පිටුදැකීමට ඉවහල් වේ.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

- *COVID-19 and Child Labour: A time of crisis, a time to act, ILO and UNICEF, pages 1-38.
- * ILO Monitor:COVID-19 and the world of work. Fourth edition, Updated estimates and analysis: pages 1-13.
- * COVID-19 impact on child labour and forced labour: The response of the IPEC+ Flagship Programme, ILO:page1-5.
- *OUTLOOK WORLD EMPLOYMENT SOCIAL TRENDS 2019 COVID: pages 9-12.
- * For every child, every right. The Convention on the Rights of the Child at a crossroads: Pages: 1-74.
- * Kunera Moore, Lead - Tackling Child Labor, Rainforest Alliance, World Economic Forum website, 2020.